

Asia: VM068:00/2017

Kuuleminen henkilötunnuksen uudistamista koskevan työryhmän johtoryhmän väliraportista

Nykytilan ongelmat

Onko työryhmä mielestänne tunnistanut oikeat haasteet nykyjärjestelmässä? Onko tiedossanne sellaisia ongelmia, jotka tulisi näiden lisäksi huomioida?

Raportissa on monipuolisesti nostettu esille nykyiseen henkilötunnukseen liittyviä ongelmia. Erytymisen ongelmalliseksi asian voi nähdä ulkomaalaisten henkilöiden osalta, jossa henkilön identifiointiin käytetään useita muita rekisteritunnuksia. Henkilötunnuksen puuttuminen estää myös vahvan sähköisen tunnistamisen välineiden käytön.

Ei ole perusteltua syytä sille, että henkilön sukupuoli tai ikä olisi tunnistettavissa henkilötunnuksen muodosta. Näitä tietoja kuitenkin nykyisellään hyödynnetään mittavasti – kuten raportissa todetaankin – jos on tarpeellista tietää henkilön sukupuoli tai ikä, eikä näitä tietoja tarvitse erikseen ylläpitää esimerkiksi asiakasrekistereissä. Organisaatiot hyödyntävät myös järjestelmissään algoritmia, jolla varmistetaan, että henkilötunnus syötetään järjestelmään oikeassa muodossaan.

Yksityisellä sektorilla on tarve asiakkaan tai työntekijän yksiselitteiseen yksilöimiseen, joka onkin toteutettu usein henkilötunnuksen pohjalta. Tämä yhdistettynä esimerkiksi väestörekisterin kautta päivittyviin osoitetietoihin helpottaa asiakassuhteen hoitoa niin yrityksen kuin asiakkaan näkökulmasta. Iso muutos nykyiseen käytäntöön voisi vaikuttaa hyvinkin negatiivisesti sujuvien (digitaalisten) palveluprosessien ylläpitoa niin julkisissa kuin yksityisissä palveluissa.

Onko järjestelmässä sellaisia elementtejä, joista ei mielestänne saisi luopua?

Henkilötunnus on muodostunut ajan saatossa keskeiseksi ”avaimeksi” tietojärjestelmissä, jonka korvaamiselle ja muuttamiselle tulisi olla painavat perusteet.

Tulevaisuuden näkymät ja haasteet

**Millaisten ilmiöiden oletatte vaikuttavan henkilön yksilöinnin ja identiteetin tarpeisiin tulevaisuudessa?
Onko joihinkin muutostrendeihin reagoiminen erityisen kriittistä tulevaa ratkaisua suunniteltaessa?**

Jos maahanmuuttajien ja Suomessa väliaikaisesti oleskelevien määrä nousee Suomessa merkittäväällä tavalla, eikä henkilöille kyetä myöntämään henkilötunnusta väestötietolain tai muun syyn takia, niin tilanne muuttuu nykyistä haastavammaksi. Merkittävä määrä palveluita on siirtynyt ja tulee siirtymään jatkossa digitaalisiin kanaviin niin julkisissa kuin yksityisissä palveluissa, joiden ulkopuolelle henkilö jää ilman vahvan sähköisen tunnistamisen välineitä.

Tämän yhteydessä voitaisiin pohtia väestötietolain uudistamista siten, että henkilötunnuksen myöntäminen ulkomaalaiselle tapahtuisi helpommin ja joustavammin.

Miten näette nykyisen henkilötunnusjärjestelmän mahdollisuudet vastata tulevaisuuden haasteisiin?

-

Oletteko tunnistaneeet sellaisia jo olemassa olevia tarpeita, joihin väliraportissa esitetyt ratkaisumallit eivät kykene vastaamaan?

-

Biometria

Miten näette biometrian hyödyntämismahdollisuudet uudistuksessa?

Biometrian hyödyntämisellä on varmasti roolinsa identiteetin luomisessa ja tunnistamisessa sähköisiin palveluihin tulevaisuudessa. Tähän on jo ratkaisuja olemassa ja kehitteillä, esimerkiksi suomalainen sisuID palvelu. On odotettavissa, että markkinoille tulee uusia sähköisen tunnistamisen välineitä, jotka eivät välttämättä perustu henkilötunnuksen käyttöön. Tämä kuitenkin vaatisi, että markkinat kehittyvät jatkossa ja vahvan sähköisen tunnistamisen välineitä otetaan käyttöön palveluprosesseissa nykyistä laajemmin. Toisaalta sähköinen tunnistaminen ei ole kaikissa tapauksissa kovin käytännöllistä, jos tarpeena on esimerkiksi vain henkilön yksilöiminen.

Millaisia mahdollisuuksia biometria tarjoaa?

-

Millaisia riskejä näette biometrian hyödyntämisessä?

-

Ratkaisumallien arviointi

Kommentteja minimimallista

Tietojärjestelmiin ja rekistereihin tarvittavien muutostöiden näkökulmasta minimimalli, jossa tunnuksen pituuteen tai muotoon tulisi mahdollisimman vähän muutoksia, olisi oletettavasti kustannustehokkain ratkaisu niin julkisen sektorin kuin yritystenkin kannalta. Jos tunnuksesta poistetaan sukupuoli tai ikää koskevat tunnistamiset, tulisi tämä vaatimaan kuitenkin monessa

tapauksessa edellä mainittujen tietojen pyytämistä ja tallentamista rinnakkaiseen rekisteriin, jolla jo saattaisi olla merkittäviä kustannusvaikutuksia.

Tärkeää olisi, että nykyisin käytössä olevat henkilötunnukset voisivat olla käytössä rinnakkaisesti mahdollisen uuden henkilötunnusten kanssa.

Kommentteja keskitetystä mallista

-

Kommentteja hajautetusta mallista

-

Millä tavalla työtä tulisi mielestänne jatkossa suunnata? Mitkä elementit esitetyistä malleista ovat mielestänne tarkoituksenmukaisia jatkoselvityksen kannalta?

Jatkotyössä tulisi keskittyä minimimallin toteuttamisen arviointiin. Henkilötunnuksen uudistamista ei tule myöskään sitoa vahvan sähköisen tunnistamisen kehittämiseksi vireillä oleviin muihin hankkeisiin, vaan kaikkien lainsäädännöllisten ratkaisujen tulee tukea toimivan sähköisen tunnistamisen markkinan mahdollisimman pikaista syntymistä.

Mitä elementtejä malleista puuttuu tai haluaisitteko esittää kokonaan toisenlaista ratkaisumallia?

Henkilötunnuksen käyttö tunnistautumisessa on ongelmallista. Jatkopohdinnassa voitaisiin miettiä henkilötunnuksen käytön kieltämistä tunnistautumistarkoituksessa, kun tehdään esimerkiksi palvelu- tai rahoitussopimuksia verkon välityksellä. Samoin voitaisiin pohtia kieltoa henkilötunnuksen turhasta kirjaamisesta paperisiin lomakkeisiin, viranomaisdokumentteihin tai kirjeisiin.

Vaikutukset

Miten vaikutusarviointia olisi mielestänne tarkoituksenmukaista tehdä, kun jatkoselvityksen kohde on konkretisoitunut?

Erilaiset skenaariot tietojärjestelmän muutoksiin kohdistuvista kustannuksista olisi hyvä selvittää. Lisäksi olisi hyvä kartoittaa erilaisia tilanteita (puhelinpalvelu, fyysinen asiointi, verkkopalvelussa asiointi), missä tarvitaan identiteetin varmistusta.

Mitä tahoja olisi mielestänne tärkeää kuulla vaikutuksia arvioitaessa?

Vaikutuksia tulisi arvioida niin isoja henkilöstö- ja asiakasrekistereitä ylläpitävien organisaatioiden kannalta, sekä tietojärjestelmiä kehittävien ja toimittavien tahojen kannalta.

Miten arvioisitte vaikutuksia järjestelmiinne tai toimintaanne seuraavissa tilanteissa, olettaen mahdollisuuden kohtuulliseen siirtymäaikaan:

A) henkilötunnuksen välimerkki muutetaan tai lisätään uusi välimerkki

B) henkilötunnuksesta poistetaan sukupuolietieto

C) henkilötunnuksesta poistetaan syntymäaika

D) henkilötunnuksen muoto muutetaan kokonaisuudessaan erilaiseksi merkkisarjaksi

-

Muut kommentit

Muita kommentteja väliraportista tai selvityksen kohteesta

-

Avoim vastauskenttä

Tähän voitte kirjoittaa vapaasti jäsennellyn avovastauksen

-

Konttinen Jari
Palvelualojen työnantajat PALTA ry